

De waterkar

Jacqueline Zirkzee

©2009

Ik ben een reiziger uit noodzaak, niet uit liefde. Overal ter wereld kom ik mensen tegen die mij benijden om mijn werk, dat me letterlijk overal brengt, en die verbaasd zijn dat ik hun enthousiasme niet deel. Meestal probeer ik mijn gevoelens te verbergen, want je wordt zo gauw voor blasé aangezien. Met name verre bestemmingen vertegenwoordigen voor mij voornamelijk een onaangename confrontatie met armoede, vervuiling en verspilling. Het gelukkigst ben ik wanneer mijn werkgevers mij vragen om enkele weken in Europa of de Verenigde Staten door te brengen, maar helaas gebeurt dat niet zo vaak.

Ik ben adviseur voor een internationale investeringsmaatschappij en het is mijn opdracht om organisaties en projecten in het buitenland te bezoeken die mogelijk interessant zouden kunnen zijn voor onze maatschappij. Zo'n dertig procent van onze belangen zit in het bedrijfsleven van de zogeheten emerging markets, de opkomende economieën; wat we vroeger derdewereldlanden noemden. Dit klinkt nobeler dan het is, want uiteraard investeren wij uitsluitend in financieel gezonde en veelbelovende ondernemingen. Naar aanleiding van mijn analyse ter plaatse wordt besloten of mijn werkgever geld in een bepaald bedrijf gaat steken.

Wanneer ik op reis moet is het voornamelijk naar de meest

achterlijke gebieden die zich op deze aardkloot bevinden. De aldaar aanwezige mogelijkheden om te investeren dienen zeer grondig onderzocht te worden en dat laat de directie bij voorkeur aan mij over. Vanwege mijn kritisch inzicht, zoals men beweert. Het is waar dat mijn maatstaven hoog zijn, en dat is precies de reden waarom ik nu fond een afkeer van mijn werk heb. Vrijwel nergens in die regionen vind je immers een betrouwbare zakelijke onderneming, gebaseerd op voldoende kapitaal en met een hoge productiviteit. Een afspraak punctueel nakomen blijkt vaak al een hele opgave. Mijn rapporten vallen in de meeste gevallen dan ook negatief uit, en dat spijt mijzelf soms meer dan de maatschappij, lijkt het wel. Vooral de laatste tijd vraag ik me vaak af of ik werkelijk de juiste man op de juiste plaats ben. Ik heb verscheidene malen overwogen iets anders te gaan doen, maar ben toch steeds weer van dat idee afgestapt. Een baan van negen tot vijf trekt me evenmin. Anders dan de meeste mannen van mijn leeftijd heb ik kind nog kraai en het reizende leven heeft ook zijn aantrekkelijke kanten. Het betaalt uitstekend, geeft me een grote mate van vrijheid, en soms is het zelfs interessant. Je ontmoet bijvoorbeeld wel eens bijzondere mensen.

Laatst kwam ik een Nederlander tegen, zo'n type dat uit vrije wil voor een zwervend bestaan had gekozen. Ik ontmoette hem op Java, in de beroemde botanische tuin van Bogor. Ik had een dagje vrijaf genomen om bij te komen van mijn jetlag en me voor te bereiden op de volgende etappe van mijn reis, en ik dwaalde rond tussen de reuzenbomen van het uitgestrekte park. De tropische weelde om mij heen leidde mijn aandacht af van de drukkende hitte en de niet minder grote druk van de zakelijke verplichtingen die voor mij lagen. In de gulle kruin van een boom zo hoog als een wolkenkrabber bevond zich een kolonie van enkele honderden vliegende honden. De takken hingen vol met dikke trossen slapende exemplaren die zich ondersteboven aan de takken vastklemden. Een vijftigtal van de vadsige vleur-

muisachtigen cirkelde rond in de grijze lucht. Ik bestudeerde met opgeheven hoofd hun verrichtingen hoog boven mij, toen ik een druppel voelde.

Iedereen die weleens in de tropen is geweest, kan wel raden wat er na die ene druppel volgde. Ik schuilde onder een boom toen de bui losbarstte, maar al gauw werd duidelijk dat de regen me binnen niet al te lange tijd ook hier zou bereiken. Het park lag er verlaten bij. Terwijl mijn overhemd langzaam doorweekt raakte stond ik me te beraden toen plotseling naast me uit de muur van water een Europees uitziende man opdook met een stuk plastic van ongeveer een bij twee meter boven zijn hoofd. Hij moest het met een vooruitziende blik gekocht hebben bij een van de venters die door het park liepen om bezoekers lastig te vallen, maar die nu in geen velden of wegen meer te bekennen waren. Hij sprak me aan in uitstekend Engels, maar ik kon horen dat het niet zijn moedertaal was. Veel tijd voor plichtplegingen was er niet, want de moesson barstte nu in ernst los. Dankbaar nam ik zijn aanbod aan om zijn regenscherm te delen. Langzaam, naast elkaar, het doorschijnende materiaal voorzichtig met beide handen boven onze hoofden houdend, schuifelden we naar de uitgang. Intussen wisselden we namen en enkele basisgegevens uit. Tot mijn verrassing bleek hij Nederlander te zijn. Voorzover dat ging in de ongemakkelijke positie waarin we ons bevonden, observeerde ik hem. Ik schatte hem ergens in de veertig, ongeveer van mijn leeftijd, misschien iets jonger. Hij had een intelligent hoog voorhoofd en leek te bleek en blond om regelmatig in de tropen te verkeren, wat naar ik later hoorde toch beslist het geval was. Een verstandige man, concludeerde ik; in elk geval geen dulle toerist die zich door de brandende zon liet verrassen.

Al gauw bleek dat we in hetzelfde hotel logeerden. Het was niet al te ver lopen, en wat kon ik bij aankomst anders doen dan mijn redder uitnodigen voor een drankje nadat we ons hadden opgefrist en droge kleren hadden aangedaan?

Het was een oud, verstoft hotel in koloniale stijl. De kamers

waren enorm, evenals de bedden, maar ze boden geen enkel comfort. In de badkamer, zo groot als mijn eetkamer thuis, stond in de ene hoek een kale closetpot en in de andere een ouderwets ligbad met een dikke koperen kraan die een zielig koud straaltje voortbracht, wat met het oog op het gordijn van lauwe pijpenstelen voor mijn raam nogal ironisch was. In de kale woesteni van roze tegels die zich tussen de twee stukken sanitair bevonden, schoten kakkerlakken heen en weer. Gelukkig bezat het etablissement een ultramoderne bar, ingericht met veel glas, aluminium en gifgroen perspex, maar met alle voorzieningen. Het was daar, terwijl we met een geïmporteerd biertje van vaderlandse bodem binnen handbereik wachtten tot het noodweer zou ophouden, dat we ons eindelijk fatsoenlijk aan elkaar konden voorstellen.

Zijn naam was Karel den Hartog. Hij was arts van beroep, en hij had na zijn medische opleiding een tijdlang in India doorgebracht. Ik begreep dat hij zoals zoveel jongeren was aangestoken door de hang naar Oosterse mystiek en drugs uit het tijdperk van onze jeugd, al wijdde hij niet verder uit over die periode. Na zijn terugkeer had hij in zijn geboorteland een huisartsenpraktijk overgenomen. Toch had hij niet meer echt kunnen aarden in Nederland. Na een jaar of zeven had hij de praktijk weer verkocht en hij werkte sinds enige tijd voor UNESCO voor aan gezondheid gerelateerde projecten, in een functie waarvoor hij de hele wereld doorkruiste. Hij vond het heerlijk, dat bleek wel uit de enthousiaste bewoordingen waarmee hij zijn werkzaamheden omschreef. De regen ruiste voort en de lege uren strekten zich voor ons uit, dus we bestelden nog een biertje en wat nootjes. Het gesprek kwam van het een op het ander: we hadden veel dezelfde streken bezocht, en hoewel onze doelen en beleving totaal anders waren, was het interessant om reiservaringen te vergelijken.

Aan zijn manier van praten had ik al direct kunnen opmaken dat Karel van goede komaf moest zijn. Ik respecteerde zijn keuze zonder die te begrijpen, en wijdde maar niet uit over mijn persoonlijke visie over de landen waar UNESCO actief was en het

– in mijn ogen – nutteloze van veel van hun inspanningen. Karel den Hartog was een lange, slanke man. Zijn blonde haar was volgens de Amerikaanse crewcut geschoren, maar zijn ietwat lange, fijngevormde schedel voorkwam dat hij er ordinair uitzag. Hij droeg een bril van het type dat ik ken als het ziekenfondsbrilletje. John Lennon droeg het in de jaren zeventig, en in navolging van hem deed vrijwel iedere brildrager dat, inclusief ikzelf. Ik was me er niet van bewust geweest dat het model een comeback had gemaakt. Stiekem bedacht ik dat mijn eigen gouden schildpaddenmontuur toch eigenlijk beter paste bij iemand van onze leeftijd.

Wat me het meest opviel aan Karel was de uitdrukking in zijn ogen. Ze waren groot en blauw, wat nog versterkt werd door de brillenglazen, maar dat zie je wel vaker. Nadat ik een tijdje met hem zat te praten, me afvragend wat er toch was met die ogen, realiseerde ik me dat ze ongewoon helder en vrolijk waren, alsof ze aan iemand toebehoorden die veel jonger en onbevanger moet zijn dan deze beschaafde en wereldwijze man. Als ik het kort zou moeten omschrijven zou ik zeggen dat het leek alsof hij constant een binnenpretje had. In een romantisch verhaal zou kunnen staan dat zijn ogen twinkelden, maar dat kan natuurlijk niet, of het moest komen door het licht van de afzichtelijke futuristische halogeenlampen van de bar dat in zijn brillenglazen reflecteerde.

Met enige schroom omdat het zo uit de lucht kwam vallen kon ik het, toen in de loop van de middag ons gesprek wat vertrouwelijker werd, toch niet nalaten om langs mijn neus weg te informeren waarmee hij toch zo in zijn sas was.

Hij lachte, totaal niet beledigd door de intimiteit van de vraag, nee, het was meer dan dat: hij leek blij dat ik erover begonnen was.

‘Ik was vorige week in Calcutta, en daar heb ik zoiets meegeemaakt... Ik moet er nu weer aan denken omdat ik vanochtend het hele relaas in een brief aan een kennis heb gedaan. Het is nogal een verhaal, maar als je het wilt horen...?’

‘Ik had geen andere plannen meer voor vandaag,’ grapte ik, met een gebaar naar de gesloten luiken, waarachter de regen nog steeds luidruchtig zijn aanwezigheid kenbaar maakte.

‘Goed dan. Laten we proberen of we de keuken zo gek krijgen dat ze een nasi goreng en misschien wat satay brengen, dan gaan we daar aan tafel zitten.’

We klommen van de ongemakkelijke high-tech krukken af en deden wat Karel had voorgesteld. Toen we ons met nog een drankje hadden geïnstalleerd in een paar comfortabele fauteuils bij een lage tafel, stak hij van wal.

‘Mijn verhaal begint een jaar of acht geleden, toen ik voor het eerst een grote reis maakte. Ik had mijn coschappen afgerond en was nog maar een paar weken onderweg. Ik logeerde in een klein, vrij keurig pension in Calcutta, een van de smerigste, drukste, hectische steden van India...’

Karel klonk als een geboren verteller. Ik ging er eens gemakkelijk voor zitten.

‘Ze stonden iedere ochtend voor het pension te wachten tot ik naar buiten kwam. Ze waren alle drie ongeveer even oud, een jaar of elf. Misschien waren ze tien. Of twaalf. Niet dat het er toe deed. Er waren zo veel van dit soort jongetjes in India. Ze liepen je overal achterna, waar je ook ging, en riepen steeds opnieuw: “Hey, mister! What’s your name, mister? Where are you from?” Tot ze er genoeg van kregen of een ander slachtoffer in het oog kregen. Als je niet reageerde tenminste. Als je wel reageerde kwam je nooit meer van ze af. Toch waren ze op een bepaalde manier vertederend, met hun tengere, beweeglijke bruine lijfjes, hun hagelwitte glimlach en hun onschuldige bruine ogen. Ik nam het advies dat in mijn reisgids stond ter harte en had ze altijd genegeerd. Uiteindelijk werkte dat meestal wel, vooral wanneer je wat langer op een bestemming verbleef. Op een bepaald moment kregen deze kinderen in de gaten dat er niets bij jou te halen viel, en ook al bleven ze het proberen omdat dat ken-

nelijk nu eenmaal zo hoorde, ze hielden steeds minder lang aan. Maar deze drie jongens wisten kennelijk niet wat mijn reisgids voorschreef en ontvingen mij iedere morgen weer met dezelfde ontembare vrolijkheid. Mijns ondanks raakten we na verloop van een aantal dagen aan de praat en vanaf die dag wisselden we iedere ochtend in kreupel Engels wat woorden, volgens een vast ritueel dat ze enorm plezier leek te doen. Ze hadden uiteindelijk geaccepteerd dat ik geen aalmoezen gaf, geen gids wenste om de stad te verkennen, niets wilde kopen, en mijn tas zelf droeg. Tot mijn verbazing bleven ze me desondanks met hetzelfde opgewekte enthousiasme begroeten.

Ik verliet Calcutta na een week, reisde verder, werd wat minder krampachtig in de omgang met de bevolking uit het land waar ik was en probeerde wat minder de pedante westerling uit te hangen. Het is een enorme opluchting als je van het idee kunt afstappen dat je alles beter weet. Na een aantal maanden lukte me dat, en toen kon ik eindelijk iets gaan leren van wat ik om me heen zag. Ik heb zelfs, maar dat valt eigenlijk buiten het bestek van dit verhaal, zes maanden in een boeddhistisch klooster doorgebracht.’

‘Maar je bent toch geen boeddhist?’ onderbrak ik hem een tikkeltje geschrokken.

‘Op dat moment was ik dat niet. Ik ben het later pas geworden. Veel mensen denken dat het boeddhisme een sekte of een godsdienst is, maar het is een uiterst leerzame filosofie en een heel prettige manier van leven. Ik heb er meer aan gehad dan aan welke andere leer dan ook.’

Ik kende boeddhisten voornamelijk als slaafs voor gouden beeldjes buigende Aziaten, maar ik besloot mijn mond te houden en Karel zijn verhaal te laten afmaken. Zijn beschrijving van de lastige parasieten die je in ontwikkelingslanden in iedere grote stad het leven zuur maakten, was in elk geval treffend.

‘Toen ik uit het klooster kwam en me weer onder de gewone mensen begaf, raakte mijn maag dermate van streek dat reizen

voor enige tijd onmogelijk werd. Het toeval wilde dat de dichtstbijzijnde stad die ik kon bereiken zonder erbij neer te vallen, Calcutta was. Al mijn goede voornemens ten spijt wilde ik op dat moment alleen maar dat er een modern ingerichte kliniek in de buurt was wanneer mijn diarree cholera of iets dergelijk zou blijken te zijn.’ Karel glimlachte vol zelfspot. ‘Medici raken veel sneller in paniek dan de gewone burger wanneer hun lichaam kuren vertoont. Ze weten te veel.’

Ik knikte meelevend. Karel vervolgde: ‘Ik liet me grondig onderzoeken. Het bleek een zeer hardnekkige maar feitelijk vrij onschuldige amoëbe te zijn die zich in mijn darmen had genesteld. Ik kreeg een medicijnkuur en het advies om een maand rust te houden. Ik zocht opnieuw logies bij het pension waar ik al eerder was geweest, want betaalbare en behoorlijke onderkomens zijn schaars in Calcutta. Al binnen enkele dagen was ik aardig opgeknapt, maar mijn ingewanden waren nog lang niet in orde en ik voelde me vaak zwak en duizelig, zodat ik besloot voorlopig in het pension te blijven. De eerste keer dat ik me ‘s morgens buiten waagde, stonden mijn drie vriendjes aan de overkant van de straat te wachten. Ik werd met luid gejuich begroet, en of het nu door mijn zwakke lichaamsgesteldheid kwam die me sentimenteel maakte of niet, ik was onwaarschijnlijk blij ze te zien. Ik nam ze mee naar een theehuis en bestelde voor ons vieren ontbijt. Zelf nam ik alleen wat droog brood, maar het was een genot om te zien hoe de jongens hun rijst met eieren en bananen verslonden.

Om een lang verhaal kort te maken: ik werd hun vriend, en daarmee als vanzelfsprekend ook hun sponsor. Zo gaat dat in die landen. Amrish, de kleinste en de jongste, was de enige die in een gewoon huis woonde, of althans de bovenverdieping van een huis: twee snikhete kamertjes die hij deelde met zijn moeder en twee oudere zusters. Hij heeft me een keer meegenomen naar zijn huis. De vrouwen hielden zich in leven met naaiwerk. Ze hadden een oude naaimachine in bruikleen van een koopman, maar het meeste van het ingewikkelde fijne naaiwerk dat ze de-

den gebeurde met de hand. De oudste, Mohammed, een lang en mager kind met een fijn vlassnorretje, was wees en sliep bij een zeer bejaard echtpaar dat zich zijn lot had aangetrokken. Voor zijn eten moest hij echter zelf zorgen. Rama zat tussen hen in: van zijn huiselijke omstandigheden ben ik nooit iets nader te weten gekomen maar hij zag er niet naar uit dat deze riant waren. Hij was de luidruchtigste en ondernemendste van het stel, en hij was het die het iedere keer zo aanlegde dat we langs de waterkar kwamen.'

Karel pauzeerde even om een nieuwe bestelling te doen.

'Het is toch wel een lang verhaal,' zei hij enigszins bezorgd, 'Weet je zeker dat je je nog niet verveelt?'

'Absoluut niet, beste kerel,' antwoordde ik geheel naar waarheid, 'Ga alsjeblieft verder.'

'Eerst moet ik je iets vertellen over die waterkar. In India zijn de volksbuurten van de grote steden voor hun drinkwater afhankelijk van de waterhandelaar. Hij heeft een kar met een grote tank en vent het water uit langs de straten. Water, net als brood en rijst, is een basisbehoefte, en iemand die een waterkar heeft, heeft een onfeilbaar middel van bestaan gevonden. Ik had ze al eerder gezien, ook in andere steden, waterhandelaren met een handkar die met een bel door de straten liepen, terwijl de kinderen met kruiken en flessen aan kwamen hollen, maar Rama vestigde steeds opnieuw mijn aandacht op de handelaar die door de wijk kwam waar het hotel zat. Het was een oude man. Wanneer de tank vol was kreeg hij de kar maar met moeite vooruit, zoals Rama mij subtiel onder ogen bracht, en hij speculeerde erover wat die oude man zou moeten doen wanneer hij nog ouder en zwakker werd? Ik liet hem praten zonder stil te staan bij de bedoeling van zijn woorden.

Toen ik helemaal was opgeknapt en mijn reis verder wilde vervolgen vond ik dat ik de jongens toch iets verschuldigd was voor hun opwekkende gezelschap. Ik vroeg ze wat ze van mij wilden hebben als afscheidscadeau. Ik had zelf gedacht aan een

nieuw stel kleren of zo, want ze zagen er echt armoedig uit, maar tot mijn verbazing trokken ze me zwiingend mee door een aantal nauwe straten waar het zonlicht alleen midden op de dag te zien was, tot we bij een kleine, kale woning kwamen. Het was avond, en voor de deur zat de waterhandelaar een pijpje te roken. De jongens beduidden me om op enige afstand te blijven staan. Rama ging naar hem toe en wisselde enkele woorden met de man, die zich voor zover zijn leeftijd dat toeliet naar me toe haastte. Er werd me duidelijk gemaakt dat de kar te koop was en dat de drie jongens hem wilden hebben. Het was de bedoeling dat ik hem voor hen zou kopen.’ Karel grinnikte. ‘Nu begreep ik al die toespelingen. Natuurlijk weigerde ik, vooral toen ik de belachelijke prijs hoorde die de man voor de kar met toebehoren vroeg: vijfhonderd dollar!’

‘Dat is aardig wat geld,’ stemde ik toe, ‘Zou je het überhaupt tot je beschikking gehad hebben?’ Ik dacht aan de rugzakkers die ik zo af en toe tegenkwam op reis door Azië, en die allemaal een budget van een paar euro per dag hadden om zo lang mogelijk onderweg te kunnen blijven.

‘Ach jawel, ik had een credit card bij me, en ik kon binnen een dag telefonisch geld over laten maken uit Nederland, maar daar ging het niet om. Ik voelde me een suikeroom die uitgeknepen moest worden. Nogal gepikeerd keerde ik terug naar het pension. Toch kon ik die nacht de slaap niet vatten. Ik redeneerde bij mezelf dat, wanneer de jongens die waterkar zouden hebben, ze in hun eigen onderhoud konden voorzien, zelfs wanneer ze de opbrengst met z’n drieën moesten delen. Ze hoefden dan niet meer te bedelen en te schooieren langs de straten. Ik realiseerde me ten slotte ook dat deze kinderen niemand anders hadden om een dergelijk verzoek aan te doen. Ik was een westerling en dus per definitie rijk. Wat had valse schaamte ze anders opgeleverd? Ik herinnerde me dat Rama op het laatst, toen de hoop in zijn vrolijke snuit al gedoofd was, nog gauw had willen uitleggen dat bij het geld voor de kar ook de goodwill van

de wijk waar de oude man het water uitventte was inbegrepen. Ik had zijn verhaal halverwege afgekapt, maar de hoofdzaak was me bijgebleven: er was een bepaalde gegarandeerde klandizie. De oude man zou zijn vaste bron van inkomsten kwijt zijn, natuurlijk moest hij schadeloos gesteld worden. En wat betekende vijfhonderd dollar nu helemaal voor mij? Mijn ouders hadden altijd alles voor me betaald: mijn studie, mijn studentenkamer, deze reis... Over een jaar of wat zou ik een vorstelijk salaris verdienen. Kortom, ik overwoog de voors en tegens van de hele zaak en probeerde zo eerlijk en objectief mogelijk te zijn. Tegen de tijd dat de zon opkwam had ik mijn besluit genomen. Ik zou de kar voor hen kopen.'

Ik kon me niet langer inhouden. 'Ik snap je redenering wel: geef ze geen vis maar een net om zelf vissen mee te vangen. Maar zo'n stel kinderen! Wie garandeerde je dat de kar hen niet onmiddellijk afhendig zou worden gemaakt door het plaatselijke boeventuig? Wie stond ervoor in dat zij of hun familieleden de kar niet met winst zouden doorverkopen na jouw vertrek? Hoe wist je trouwens dat het hele gedoe geen toneelspelletje was, dat de oude man en de drie jongens samen bedacht hadden om je op te lichten?'

Karel keek schaapachtig. 'Weet je dat ik daar op dat moment helemaal niet aan dacht? Die jongens waren mijn maatjes geworden, ik vertrouwde ze volkomen. De kennis over wie ik je zojuist vertelde, degene aan wie ik die brief geschreven heb, logeerde op dat moment in hetzelfde pension. Hij uitte dezelfde bezwaren als die jij zojuist noemde. Eerlijk gezegd wist hij er nog een aantal meer op te sommen. Maar dat was nadat ik al voor de kar had betaald. Natuurlijk had ik onderhandeld en we waren het eens geworden voor vierhonderd dollar. De deal werd gesloten op mijn laatste dag in Calcutta en ik nam afscheid van drie overgelukkigige kinderen, pakte mijn spullen en besloot er maar het beste van te hopen.'

Hij keek even voor zich uit en nam een slok bier. 'Om je de

waarheid te zeggen hadden de cynische opmerkingen van mijn vriend me zo van mijn stuk gebracht dat ik de hele geschiedenis met geweld uit mijn hoofd zette. Ik wilde er eenvoudigweg niet meer over nadenken. Ik maakte op die reis en ook daarna zoveel mee zodat ik het hele voorval na verloop van al die jaren bijna helemaal was vergeten.’

Hij zweeg een moment en ik nam de gelegenheid te baat om te vragen: ‘Je zei dat je net in Calcutta was geweest?’

Karel knikte, en ik ben er zeker van dat zijn ogen nu echt twinkelden achter hun brillenglazen.

‘Ik had een stopover bij mijn vlucht van Japan hier naar toe, met een overnachting. Zoals ik je al zei, was ik het geval met de waterkar allang vergeten, en zelfs al had je me eraan herinnerd, dan had ik nog maar amper geweten dat het zich in Calcutta had afgespeeld. Het was al zo lang geleden en ik had nadien zoveel andere plaatsen bezocht. In mijn huisartsentijd ben ik ook een periode overspannen geweest en ik merk sindsdien dat mijn geheugen minder goed functioneert. In elk geval ging ik na een dutje te hebben gedaan de stad in en ik slenterde een beetje rond door de stad. Ik kwam op een specerijenmarkt. Ik genoot van het prachtige kleurenspeel van vrouwen in roze en gele sari’s die pepertjes, saffraan en oker verkochten. Toen ik de wijk erachter in liep, kreeg ik het bizarre gevoel dat ik hier eerder geweest was. Toen hoorde ik de bel van een waterkar...’ Hij stopte weer.

‘Ja, en? En?’ Ik kon mijn nieuwsgierigheid niet bedwingen.

‘Ik hoorde die bel, en er kwam een onbestemd gevoel over me. Voor ik kon definiëren wat het was, werd ik omringd door drie lachende jonge mannen. Ik had ze bijna niet meer teruggekend, ze waren inmiddels tegen de twintig, volwassen naar Indiase maatstaven. Amrish zou binnenkort gaan trouwen. Ze moesten hard werken, maar ze zagen er goed en gezond uit.’ Hij schudde zijn hoofd en lachte. ‘Het lijkt wel een sprookje, als ik mezelf zo hoor. Maar begrijp je nu waarom ik zo in mijn sas ben, zoals jij het uitdrukte?’

Er viel een lange stilte na zijn woorden. We aten onze nasi en het gesprek ging over op koetjes en kalfjes. Hij toonde zich geïnteresseerd in mijn werk, maar ik merkte dat het me moeite kostte om erover te praten en brak ons samenzijn af met het excuus dat ik de volgende dag vroeg op moest. 's Nachts kon ik de slaap niet vatten. Waarom kon ik hem niet vertellen over de chemische fabriek die ik vorig jaar had aanbevolen en die zijn omzet dankzij de investeringen van onze moedermaatschappij nu al bijna verviervoudigd had? Dat was toch iets om trots op te zijn? De mensen werden er beter van, het land waar het bedrijf gevestigd was ook, waarom voelde ik dan die schroom?

De volgende dag was het stralend weer, er lagen zelfs nauwelijks meer plassen in de kuilen van de oprijlaan. In de lobby nam ik wat haastig afscheid van Karel. Hij leek teleurgesteld te zijn dat ik wegging en zelfs zijn aanbod om nog even samen te ontbijten afsloeg onder het voorwendsel dat mijn taxi wachtte – alsof taxi's in Indonesië er moeite mee hebben om even te wachten. Het voelde alsof ik ergens voor op de vlucht sloeg.

We wisselden visitekaartjes uit met de belofte contact te houden. Dat had ik al zo vaak meegemaakt en ik wist dat de kans vrijwel nihil was dat ik hem ooit nog eens zou zien. Zo gaat dat immers: ships passing in the night. Over een paar weken zou ik Karel en zijn verhaal vergeten zijn, en hij mij. Ik reisde verder naar mijn bestemming.

Het ging om een energieproject en zoiets is meestal interessant, maar toen ik er aankwam zag ik eigenlijk gelijk al dat het niets zou worden. Het bleek te gaan om een bedrijfje dat alternatieve energie opwekte uit biomassa. Het was te klein, te amateuristisch van opzet. Het hele gedoe over bio-energie was trouwens te controversieel – een discussie waarin mijn opdrachtgever zich niet zou willen mengen, laat staan dat hij er geld in wilde steken. Ik liet me rondleiden omdat ik er nu eenmaal toch was en ondanks het feit dat ik de hele onderneming al had afgeschreven

was ik onder de indruk van de hoeveelheid research die er gedaan was. Goed, het stond allemaal nog in de kinderschoenen, maar het idee erachter klopte en het voorwerk was grondig uitgevoerd.

Ik begon te twijfelen en leverde uiteindelijk een rapport in waarover mijn meerderen zeiden dat ze mij er niet in herkenden. Het was geen aanbeveling en het was geen negatief advies, maar een uiteenzetting van mogelijkheden, met veel mitsen en maren. Vlees noch vis, noemde een van de directeuren het. Omdat er nu eenmaal geen ruimte is voor twijfel bij het nemen van belangrijke zakelijke beslissingen werd het dossier in zijn geheel van tafel geveegd. Mij werd te verstaan gegeven dat ze mijn werk nog altijd enorm waardeerden en mijn oordeel hoog inschatten, maar dat er in het vervolg toch echt weer een eenduidige conclusie gewenst was, nee, essentieel werd gevonden voor mijn functioneren. En dat terwijl ik slechts voorzichtig had geopperd de mogelijkheden verder te onderzoeken. In de meest bedekte termen had ik laten doorschemeren dat het misschien de moeite waard kon zijn om eens een keer wat meer risico te nemen, en het oordeel niet alleen te laten afhangen van wat in feite uiterlijkheden zijn: een prikklok, een stropdas. Het armzalige uiterlijk van dit experimentele bedrijfje verborg een schat aan kennis over wat misschien onze toekomst kon beïnvloeden. Tenslotte zou dat de beleggingsmaatschappij uiteindelijk ook ten goede komen: wie is er ooit groot geworden zonder risico's te nemen?

Sindsdien vraag ik me af of ik mijn werk in het verleden echt wel zo goed heb gedaan als mijn opdrachtgever me voorhoudt. Mijn goede naam blijkt te zijn gebaseerd op het feit dat ik bij mijn zakelijke beslissingen altijd op safe speel, maar meer en meer dringt de vraag zich op wat men daar nu eigenlijk mee opschiet. Als ik me eens wat meer verdiepte in de cultuur van de landen die ik bezoek – en dan bedoel ik niet met behulp van die boekjes die speciaal zijn geschreven voor zakenlieden – misschien zou ik dan beter kunnen beoordelen of een bedrijf een bepaald risico waard is. Ik speel met de gedachte om wat extra vrije tijd

op te nemen wanneer ik de volgende keer weer in het buitenland ben, om gewoon eens een beetje te gaan rondkijken en te zien wat er nodig is, en waar een kapitaalinjectie het grootste verschil kan maken. Maar ik weet diep in mijn hart dat dit iets is wat mijn huidige werkgever niet zal accepteren. De reactie op mijn laatste verslaggeving bevatte een duidelijke boodschap: ga voort op de oude vertrouwde weg. Maar sinds ik het verhaal heb gehoord van die rare boeddhist lijkt die weg nog troostelozener dan voorheen.

Ik vraag me af of ik ooit zakelijke beslissingen zal kunnen nemen op wat ik voor mezelf 'de methode Karel' noem: gewoon op het gevoel. Het lijkt me onmogelijk. Zaken doe je immers niet volgens je intuïtie. Hoewel, misschien een beetje. Enerzijds erger ik me eraan dat ik me uit mijn evenwicht heb laten brengen door een verhaal van een vreemde, anderzijds kan ik onze ontmoeting niet vergeten en vraag ik me af of deze met een bepaalde bedoeling heeft plaatsgevonden. Het lijkt wel alsof in zijn anekdote over de waterkar al mijn onvrede over mijn manier van werken en mijn verlangen om het anders te doen is samengevat.

En nu zit ik hier achter mijn bureau. Rechts ligt een memo van de directeur voor een bespreking inzake een verkennend bezoek aan een fabriek voor legervoertuigen in China. Links ligt het kaartje van Karel den Hartog, samen met het UNESCO-rapport dat ik heb opgevraagd, over het opwekken van energie uit biomassa en hoe dit samen kan gaan met het behoud van de biodiversiteit binnen het milieu. Fascinerende materie. Ik denk aan de mensen van het project dat ik heb bezocht, die zich juist intensief bezighielden met het effect van hun activiteiten op de omgeving en die nul op rekest hebben gekregen van mijn werkgever.

Misschien kan ik toch iets voor hen betekenen? Maar als ik volgende week naar China moet, komt er niets van terecht, dat weet ik nu al. Dat project zal al mijn aandacht opslokken, en daarna het volgende. En het volgende. Ik wil niet naar China.

Maar het zou toch al te dwaas zijn dat mijn hele leven straks op zijn kop staat naar aanleiding van een verhaaltje van een volslagen onbekende. Aan de ene kant ligt het memo met het telefoonnummer van de directeur, en aan de andere kant het visitekaartje van Karel den Hartog. Daar tussenin, precies in het midden van het tafelblad, ligt mijn glanzend zwarte iPhone. Ik neem een besluit.

